

27 דצמבר 2021

לכבוד:

ח"כ עידית סילמן, יו"ר

חברות וחברי הכנסת

וועדת הבריאות

שלום רב,

הנדון: קטסטרופה חברתית סביב בריאות הנפש של ילדים ונוער

1. לקראת דיון הוועדה ביום שלישי, 28.12, איגוד העובדות והעובדים הסוציאליים מבקש להרים דגל אדום, לזעוק ולהתריע: **מדינת ישראל הפקירה ומפקירה את בריאות נפשם של ילדים ובני נוער.**
2. **כעת, עם גל התחלואה הנוסף, וההגבלות על המשק ועל הלימודים, עשרות אלפי ילדים ומתבגרים יסתגרו בביתם: מי ללימודים מול הזום ומי לבידוד. לכל אלו תג מחיר ברור, שהיום כבר לא ניתן להתעלם ממנו. מדובר בפגיעה נוספת במצבם הרגשי והנפשי של המתבגרים, והמשך גידול בתופעות, כגון זכאון וחרדה, קשיים רגשיים, הפרעות אכילה, שימוש בסמים ואלכוהול ותופעות אחרות.** יצוין כי כל התופעות הנ"ל נצפות כבר כעת, כתוצאה מהשנתיים האחרונות.
3. ככל שהוחלט, שעל-מנת לצלוח את גל התחלואה נדרשות הגבלות מסוג זה, **על משרדי הבריאות, החינוך, הרווחה והאוצר להיערך להתמודד עם השלכות על בריאות נפשם של ילדים ומתבגרים.** יש לפתח תכנית לצמצום הפגיעה הנפשית בילדים ובמתבגרים בעת גל התחלואה, ולדאוג לרצף מענים: איתור ילדים ונערים במצוקה נפשית, מתן סיוע ראשוני וטיפול נגיש בקהילה והבטחת מסגרות טיפול אשפוזיות אם נדרש. ויפה שעה אחת קודם. כיום, המשרדים הללו לא עובדים מספיק בתיאום, וזוהי נקודה אקוטית, על-מנת ליצור רצף מענים מועיל ויעיל.
4. רבות כבר דובר אודות השפעות הקורונה על בריאות נפשם של ילדים ונוער. לפי סקר שנערך בקרב עובדות ועובדים סוציאליים שעובדים עם ילדים ונוער, כ-81% מהן השיבו שמאז משבר הקורונה ישנה עליה בפניות ובצרכים הנוגעים למצוקה רגשית או נפשית.¹ סקר זה נערך בשלהי הסגר השלישי, ומאז – התמונה שחורה אף יותר.
5. עובדות ועובדים סוציאליים מדווחים כי **זווקא עם החזרה לשגרה זהו שלל המצוקות שנוצרו בתקופת הלימודים מרחוק, הסגרים וההגבלות.** חלקן התפתחו במהלך הסגרים, אולם אותרו רק כאשר המערכות השונות חזרו לפעול. מצוקות אחרות התפרצו כאשר הילדים והמתבגרים התבקשו, לפתע, לעמוד מחדש בכללי המסגרת.
6. ומול כל אלו עומדות מערכות שעוד לפני התפרצות הקורונה בישראל היו בתת-ספיקה. הזנחה של שנים ארוכות את כלל המערכות הציבוריות – רווחה, חינוך ובריאות – גרמו לכך שלתוך תקופת הקורונה המאתגרת והמתמשכת הגיעו המערכות, כשהן כבר מעבר ליכולת הספיקה שלהן.
7. כך קורה שהמערכות כיום, בתום כמעט שנתיים של משבר בריאותי, כלכלי וחברתי, אינן מצליחות לעמוד בצורך, והילדים ובני הנוער נותרים ללא מענה. ניקח לדוגמה את המענים בתחום האשפוזים הפסיכיאטריים. אנו מזהים קפיצה בדרישות לאשפוזים פסיכיאטריים בקרב מתבגרים, על-רקע של ניסיונות אובדניים או מצבים פסיכויטיים. מדובר בעליה של בין 50%-100 בפניות למיון ילדים ונוער.² וזווקא כשהצורך כה עז מתברר עד כמה המענים

¹ הסקר נערך בפברואר 2021 בקרב כ-700 עובדות ועובדים סוציאליים העוסקים בתחומים שונים.
² "לראשונה בישראל: משרד הבריאות מגבש תוכנית חירום למצוקת הנפש של ילדים", 8.12.21

<https://www.israelhavom.co.il/health/article/6139260>

- חסרים. עד כדי כך שבחודשי הקיץ האחרון, מתבגרים מאזור המרכז שנזקקו לאשפוז פסיכיאטרי נשלחו לבתי חולים בצפון או בדרום, לאחר שתפוסת בתי החולים במרכז עלתה על גדותיה. המשמעות היא שבשל המרחק, נפגע הקשר של אותם מתבגרים עם הוריהם וכך גם הטיפול.
8. גם הצורך באשפוזים אחרים, על-רקע הפרעות אכילה, למשל, גדל בצורה קיצונית. לפי דיווחים שקיבלנו, גילן של הממתינות לאשפוז ירד בכ-3 שנים בממוצע, ומגיע לגילאי 11-12. אותן ילדות ונערות נאלצות להמתין חודשים ארוכים עד אשר יתפנה מקום לאשפוז. וזאת דווקא במקרים בהם המצב כה חמור, עד שטיפול בקהילה אינו מספיק.
9. השקעת משאבים נדרשת, על-מנת לנסות ולייצר מניעה של הידרדרות במצבם הנפשי של ילדים ובני נוער, וגם על-מנת לטפל באופן מיטבי כאשר הפגיעה קיימת. יש לזכור שמשאבים שלא מושקעים כיום אינם בבחינת חיסכון לקופת המדינה אלא להיפך: שקל שלא מושקע היום יגרום להוצאה גדולה בהרבה בעתיד. מניעה תמיד עולה פחות מאשר טיפול, וטיפול כשהמצב באיבו עולה פחות מאשר כשהמצב הופך לכרוני.
10. **חוסר הוודאות, הדאגה וחלק מההגבלות הינן כורח המציאות.** ואולם, המדינה יכולה למתן את הפגיעה הרגשית בילדים ובבני הנוער, על-ידי הבטחת מענים:
- א. על משרד הבריאות ליצר סטנדרטיזציה לגבי זמני המתנה ונגישות הטיפול הנפשי, וגם לתקצב זאת בהתאם. סטנדרטיזציה ללא תקצוב הולם היא לא רק חסרת טעם, אלא גם עם פוטנציאל פגיעה.
- ב. משרדי החינוך, הבריאות והרווחה חייבים לקיים קשר בינמשרדי ואפילו ועדת תיאום קבועה, על-מנת לייצר את אותו רצף מענים שצוין במסמך זה.
- ג. יש להכניס מומחים מתחום בריאות הנפש והרווחה לתהליכי קבלת ההחלטות באשר להתנהלות המדינה בתקופת הקורונה.
- ד. יש להבין כי אווירה משפחתית לחוצה היא אחד הגורמים למצוקתם של הילדים הנוער. אי לכך יש לדאוג למענים להורים, על-ידי מתן מענים מספקים כלכלית למי שנפגע כתוצאה מהקורונה, ועל-ידי מתן מענה בבתי"ס ובאשר המערוכת גם למצוקות ההורים.
11. לסיכום, קשר שוטף של אנשי מקצוע עם ילדים ונערים השוהים בביתם ועם הוריהם, צמצום ככל הניתן של ההגבלות על מפגשים חברתיים, איתור ילדים ונוער במצוקה נפשית על-ידי אנשי מקצוע ומסגרות חינוך בלתי פורמאלי, מתן מעני התערבות ראשוניים בקהילה, הכחדת המתנה לטיפולים נפשיים ואחרים והשקעת משאבים מאסיבית נדרשים על מנת למנוע הידרדרות נוספת במצבם הרגשי של ילדי ישראל.
12. **מדינת ישראל משקיעה רבות בחיסון תושביה וילדיה מפני קורונה, ודי אם תשקיע שיעור זעום מכך בבריאות הנפש של ילדים ונוער, כדי למנוע את המשך הקטסטרופה לה אנו עדים.**

בברכה,

עו"ס ענבל חרמוני

יו"ר איגוד העובדות והעובדים הסוציאליים